

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Daniely Zemanové a soudce Petra Mikeše v právní věci žalobce: **F. S. F.**, zast. Mgr. Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem se sídlem Helénská 1799/4, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, poštovní schránka 21/OAM, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 6. 2016, čj. OAM-459/ZA-ZA11-ZA15-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 8. 2016, čj. 32 Az 29/2016-35,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 8. 2016, čj. 32 Az 29/2016-35, **se ruší**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 6. 2016, čj. OAM-459/ZA-ZA11-ZA15-2016, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalobci **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.

IV. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Bc. Filipovi Schmidtovi, LL.M., advokátovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **4114 Kč**, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

[1] Žalobce, státní občan Kubánské republiky, podal dne 18. 5. 2016 žádost o udělení mezinárodní ochrany v ČR. Uvedl, že z Kuby vycestoval na jaře roku 2014 letecky do Moskvy. Tam zůstal patnáct dnů až měsíc, potom odcestoval do Běloruska a následně tranzitem přes Maďarsko, kde v tranzitním prostoru letiště požádal o mezinárodní ochranu. V Maďarsku zůstal jedenáct až dvanáct měsíců a prošel kompletním azylovým řízením. Na území ČR přijel autobusem dne 12. 5. 2016. Za důvod žádosti o mezinárodní ochranu uvedl to, že je proti režimu Fidela Castra, zapojil se do hnutí Dámy v bílém. Kdyby se na Kubu vrátil, jeho život by byl v nebezpečí. Při pohovoru provedeném téhož dne žalobce uvedl, že žádá o mezinárodní ochranu právě v ČR, neboť ČR zažila komunistický režim a dokáže tak pochopit jeho důvody. Do ČR přišel až nyní, neboť Maďarsko během azylové procedury opustit nemohl. Po poučení chápe, že Maďarsko je odpovědné za jeho podanou žádost o mezinárodní ochranu. Do Maďarska se však obává odjet, protože by ho odtamtud mohli vrátit na Kubu. Z jakého důvodu mu byla v Maďarsku zamítnuta žádost, neví, protože nedostal žádné dokumenty přeložené do španělštiny. Pouze v ČR dostal veškeré informace přeložené do španělštiny. ČR považuje za kompetentní k projednání jeho žádosti.

[2] Žalovaný rozhodl tak, že jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany je nepřípustná podle § 10a písm. b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, řízení o udělení mezinárodní ochrany podle § 25 písm. i) téhož zákona zastavil a zároveň určil, že státem příslušným k posouzení podané žádosti podle čl. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (dále též jen „nařízení Dublin III“), je Maďarsko.

[3] Žalobce podal proti rozhodnutí žalobu. Krajský soud v záhlaví uvedeným rozsudkem žalobu zamítl. Mj. konstatoval, že předání žalobce do Maďarské republiky k posouzení žádosti nebrání závažné důvody spočívající v systematických nedostatcích azylového řízení.

[4] Žalobce (dále též „stěžovatel“) včasnou kasační stížností napadl rozsudek krajského soudu. Polemizuje se závěry ohledně systémových nedostatků azylového řízení v Maďarsku, které považuje za nepřezkoumatelné. Upozorňuje, že krajskému soudu nabídl celou řadu důkazů, že v Maďarsku dochází k systémovým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu. Upozornil rovněž na vlastní případ a obtíže, s nimiž se v Maďarsku potýkal (zejména absence tlumočení do španělštiny). Krajský soud bez jakýchkoliv důkazů argumentuje, že se situace v Maďarsku ve srovnání s rokem 2015 zlepšila. To platí i o závěrech žalovaného, které opět nejsou postaveny na žádných důkazech, ale jen na obecném tvrzení. Žalovaný tedy nerespektoval procesní ustanovení nařízení Dublin III. Podle stěžovatele se situace v Maďarsku nejen nezlepšila, ale dokonce zhoršila. K tomu nabízí nejen důkazy uplatněné před krajským soudem, ale též důkazy nové.

[5] Žalovaný se s názory stěžovatele neztotožnil. Popírá, že by vydal nezákonné rozhodnutí. Odkazuje na své vyjádření v řízení před krajským soudem.

pokračování

[6] Poté, co NSS shledal kasační stížnost přípustnou, zabýval se její přijatelností ve smyslu § 104a s. ř. s. Jestliže NSS rozhoduje o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, je povinen zkoumat, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná. Za podstatný přesah vlastních zájmů je třeba považovat mj. zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, a to např. hrubou chybu krajského soudu při výkladu procesního práva (blíže usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se v nynější věci jedná; současně má procesní vada přesah nad rámec stěžovatelovy věci, kasační stížnost je proto přijatelná.

[7] Důvodnost kasační stížnosti NSS posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; shledal přitom, že napadený rozsudek trpí vadami, k nimž by byl NSS beztak povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Na tyto vady poukazuje i stěžovatel.

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Podle čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III [n]*ení-li možné přemístit žadatele do členského státu, který byl primárně určen jako příslušný, protože existují závažné důvody se domnívat, že dochází k systematickým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů v daném členském státě, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, pokračuje v posuzování kritérií stanovených v kapitole III, aby zjistil, jestli nemůže být určen jako příslušný jiný členský stát*, přičemž třetí pododstavec dále stanoví, že [p]*okud podle tohoto odstavce nelze provést přemístění do žádného členského státu určeného na základě kritérií stanovených v kapitole III ani do prvního členského státu, v němž byla žádost podána, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, se stává příslušným členským státem*.

[10] Stěžovatel mj. namítá, že rozsudek krajského soudu je nepřezkoumatelný, žalovaný ani krajský soud prý neprovedli žádné důkazy a situaci v Maďarsku pro účely čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III pouze povšechně hodnotili. S tímto se NSS z dále uvedených důvodů ztotožnil.

[11] V žalobě stěžovatel mj. detailně namítal, že v případě Maďarska je zjevné, že zde existují závažné důvody domnívat se, že dochází k systematickým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o mezinárodněprávní ochranu, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 4 Listiny základních práv EU a čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Jako důkaz nabízel zahájení procesu infringementu Komisí EU stran maďarského azylového práva a rezoluce Evropského parlamentu ze dne 16. 12. 2015 (2015/2935 /RSP), zprávu ECRE „Case Law Fact Sheet: Prevention of Dublin Tranfers to Hungary“ z ledna 2016, rozhodnutí lucemburského administrativního tribunálu, německých, rakouských, nizozemských a belgických soudů a apely nevládních organizací.

[12] Krajský soud k tomu nad rámec pouhých rekapitulací závěrů žalovaného (rovněž zcela obecných a nepřezkoumatelných – viz dále) toliko uvedl, že „[ž]*alobcem uvedené odkazy na rozsudky jiných soudů, zejména evropských soudů, vzal krajský soud při svém rozhodování v úvahu, zde zdůrazňuje, že obdobně rozhodoval i zdejší* [roz. krajský] *soud (zejména ve vztahu k žádostem o přiznání odkladného účinku žalobám v období podzimu roku 2015, kdy Maďarsko čelilo náporu v důsledku uprchlické a migrační krize), nicméně* situace, pro kterou byla přijata uváděná řešení, již pominula, resp. se stabilizovala. *Žalobcem citovaná rozhodnutí jsou ze září až prosince roku 2015, kdy situace v Maďarsku byla kritická, tamní azylová zařízení byla přeplněná, stát měl problémy se zajištěním základních otázek migrace velkého počtu osob přes své území, které směřovaly především do Spolkové republiky Německo.* Tato situace se postupně konsolidovala a stabilizovala. *V současné době* má Maďarsko potřebné zázemí a prostředky pro běžný azylový postup *a přijetí žadatelů zpět na svém území a dostát tak požadavkům nařízení Dublin III. Namítaná nemožnost návratu žalobce do země Evropské unie, v níž požádal o azyl, tedy ve světle uvedených skutečností nemůže obstát. Uvedené závěry nemohou být dle názoru krajského soudu vyvráceny ani argumentací žalobce odkazující na zprávy nevládních organizací, dokládající zhoršenou situaci v Maďarsku v oblasti azylové politiky, které popisují situaci na podzim roku 2015, která je, jak je výše konstatováno, aktuálně přiměřeně stabilizovaná*“ (zvýraznil NSS). Pro své závěry o změně situace v Maďarsku oproti roku 2015 však nenabídl krajský soud krom obecné a ničím nepodložené teze žádné další argumenty, tím méně důkazy. Své rozhodnutí proto zatížil nepřezkoumatelností.

[13] Vedle toho krajský soud nic neuvedl ani k početným důkazním návrhům v žalobě, které směřovaly k přesně opačnému závěru, než zaujal krajský soud (jejich příkladmý výčet viz bod [11] shora). Krajský soud nedostál své povinnosti o vzneseném návrhu rozhodnout (§ 52 s. ř. s.). Pokud důkaznímu návrhu nevyhověl, měl minimálně vysvětlit, proč stěžovatelem navržené důkazy nepovažoval za potřebné a neprovedl je jako důkaz. V opačném případě jde o tzv. opomenutý důkaz, což ústí v porušení práva na spravedlivý proces (čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod, srov. např. nález ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 2067/14, bod 13). Krajský soud namísto toho bez jakýchkoliv důkazů dospěl k odlišnému skutkovému závěru.

[14] Nelze se ztotožnit ani se závěrem krajského soudu na s. 6, že stěžovatel v rámci správního řízení neměl žádné výhrady ke způsobu vedení jeho azylového řízení v Maďarsku, kde pobýval 12 měsíců, a to ve smyslu systematických nedostatků, jak jsou uvedeny v čl. 3 odst. 2 pododstavci druhém nařízení Dublin III. Je tomu právě naopak, stěžovatel zcela jasně při pohovoru dne 18. 5. 2016 sdělil, že během celého azylového řízení nedostal žádné dokumenty ve španělštině, tedy jediném jazyce, kterému rozumí. To ostatně dále upřesnil v replice k vyjádření žalovaného během řízení o žalobě, kde vysvětlil, že se o něj během jeho azylového řízení v Maďarsku nikdo nezajímal: „*naprosto je nezajímalo, že odpovídajícím způsobem mohu komunikovat pouze ve španělštině. Netušil jsem, jaké procedury právě probíhají, jaká jsou má konkrétní práva. Maďarsko naprosto cíleně vytvářelo a nadále vytváří svým přístupem k uprchlíkům překážku dle čl. 3 odst. 2 pododstavce 2*“ nařízení Dublin III. (s. 6 repliky ze dne 3. 8. 2016, stejně na s. 8 tamtéž). Tato linie argumentace zůstala krajským soudem zcela oslyšena.

pokračování

[15] NSS proto považuje napadený rozsudek za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Krajský soud se totiž řádně nezabýval konkrétním žalobním bodem, argumentujícím ve prospěch toho, že Maďarsko ani v roce 2016 nesplňuje požadavky kladené čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin III. Místo toho jen reprodukoval zcela obecné a vágní odůvodnění rozhodnutí žalovaného, k čemuž připojil vlastní ničím nepodepřené závěry. Takové pochybení krajského soudu při posuzování konkrétní žalobní námitky nelze akceptovat, a to zejména vzhledem k tomu, že si krajský soud měl být vědom požadavku individuálního, nikoliv pouze paušálního posuzování každého případu, v němž jde o příslušnost členského státu k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu (viz Kapitola III a IV nařízení Dublin III). Je nutno zdůraznit, že státy uplatňující nařízení Dublin III by měly provádět individuální hodnocení, zda přesun do Maďarska bude slučitelný se závazky na ochranu základních práv podle práva EU, zvláště s přihlédnutím k žadatelům se specifickými potřebami či zranitelností (obecně usnesení NSS ze dne 7. 5. 2015, čj. 9 Azs 29/2015 – 19, bod 28, nebo rozsudky NSS ze dne 25. 2. 2015, čj. 1 Azs 248/2014 – 27, a ze dne 11. 5. 2016, čj. 10 Azs 41/2016 – 57, bod 11).

[16] V daném případě nicméně rovněž existují důvody pro zrušení rozhodnutí žalovaného, které trpí obdobnými deficity jako rozhodnutí krajského soudu. Na tyto deficity stěžovatel v žalobě poukázal a kritizoval naprostou vágnost a nepodloženost závěrů žalovaného. K tomu krajský soud uvedl jen to, že stěžovateli „*lze přisvědčit v tom, že uvedená argumentace žalovaného je obecného charakteru, to však ještě nezpůsobuje nezákonnost rozhodnutí, když je zřejmé, že žalovaný se uvedenou skutečností zabýval* […]“ (s. 7 rozsudku). „*Obsah správního spisu je dle názoru soudu dostatečným podkladem pro závěr, který učinil žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí, tedy že v případě žalobce je nutné aplikovat kritérium uvedené v článku 3 odst. 2 Dublinského nařízení o příslušnosti Maďarska*“ (s. 6).

[17] Ve skutečnosti žalovaný vycházel obdobně jako krajský soud jen z obecných a povšechných frází typu, že Maďarsko je členem Evropské unie, dodržuje veškeré právní předpisy a předpisy Evropské unie, je signatářem řady mezinárodních smluv o lidských právech. Skutečnost, že v Maďarsku žádají ročně tisíce uprchlíků o azyl, prý svědčí tomu, že v Maďarsku žádné lidskoprávní problémy s azylovým řízením nejsou. „*Situace po velkém přílivu uprchlíků v roce 2015 se diametrálně zlepšila*“, uvádí žalovaný (s. 5 rozhodnutí). Pro toto tvrzení však nenabízí žádné důkazy.

[18] K tomu lze uvést, že skutečnost údajného zlepšení standardů azylového řízení v Maďarsku v roce 2016 rozhodně není skutečností obecně známou (notorietou), kterou není třeba dokazovat (§ 50 odst. 1 správního řádu). Jako notorietu lze vzít např. skutečnost, že velká migrační vlna roku 2015 nemá v historii Evropy v několika posledních dekádách paralelu, resp. že počty uprchlíků v průběhu roku 2015 se dramaticky měnily, což souviselo se změnami počasí, ročního období a reálnou možností dostat se přes nejčastěji překračovanou řecko-tureckou hranici, respektive přes další hranice směrem do střední Evropy; zatímco jeden měsíc byla záchytná centra v Maďarsku přeplněna, a možnost realizace přemístění cizinců byla vskutku malá, následující měsíc se situace mohla zcela proměnit (rozsudek ze dne 6. 5. 2016, čj. 10 Azs 256/2015-55, č. 3430/2016 Sb. NSS,

bod 35). Rozhodně však jako notorietu nelze vzít obecný a paušální závěr, že se standardy vyřizování azylových věcí v roce 2016 v Maďarsku zlepšily oproti roku 2015.

[19] NSS samozřejmě nevylučuje, že skutečnost zlepšení standardů azylového řízení v Maďarsku může být žalovanému známa z jeho rozhodovací činnosti. V takovémto případě zajisté není povinen znovu a znovu dokazovat totožné skutečnosti. U skutečností známých z úřední činnosti však správní orgán musí náležitě vyložit v odůvodnění rozhodnutí, ze které své konkrétní úřední činnosti či postupu zná takové skutečnosti, resp. odkud se o nich dozvěděl, aby s tím eventuálně účastník řízení mohl polemizovat (viz rozsudek ze dne 12. 4. 2011, čj. 1 As 33/2011-58, č. 2312/2011 Sb. NSS, body 24-26). Žalovaný však ve svém rozhodnutí nijak neodkazuje, odkud čerpá své závěry o zlepšení situace v Maďarsku, ani ve správním spise nejsou obsaženy žádné skutečnosti tomu odpovídající. Jinak řečeno, jeho závěr je pouhým tvrzením, bez jakéhokoliv důkazu či jiného podkladu pro vydání rozhodnutí ve smyslu § 50 odst. 1 správního řádu.

[20] Úvaha správního orgánu týkající se možnosti přemístění žadatele ve smyslu čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III musí být obsažena v každém rozhodnutí o přemístění žadatele, bez ohledu na to, do jaké země má být žadatel přemístěn (viz rozsudek NSS ze dne 25. 2. 2015, čj. 1 Azs 248/2014 - 27). Pokud takováto konkrétními podklady podložená úvaha v odůvodnění žalovaného absentuje, je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné, což měl být také správný závěr krajského soudu v reakci na tuto žalobní námitku stěžovatele.

[21] Protože tedy důvody zrušení rozsudku krajského soudu dopadají též na rozhodnutí žalovaného, NSS v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodl tak, že sám rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný postupovat podle závazného právního názoru vysloveného v tomto rozsudku. Vezme přitom v potaz též závěry nedávné judikatury, zejména rozsudek ze dne 12. 9. 2016, čj. 5 Azs 195/2016 – 22, ovšem s vědomím, že skutkové závěry tam uvedené jednak mohou být správním orgánem dále doplněny, jednak svou většinou spadají do roku 2015, jen v menší míře pak do (prvé poloviny) roku 2016.

[22] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne NSS v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Stěžovatel měl ve věci úspěch, podle § 60 odst. 1 s. ř. s. mu tedy přísluší právo na náhradu nákladů řízení. Ze spisu krajského soudu ani NSS nevyplývá, že by stěžovateli v řízení o kasační stížnosti či v řízení před krajským soudem jakékoliv důvodně vynaložené náklady vznikly. I vzhledem k zákonnému osvobození stěžovatele od placení soudních poplatků a ustanovení zástupce tak stěžovateli žádnou náhradu nákladů řízení před krajským soudem ani před NSS nelze přiznat.

[23] Podle § 35 odst. 8 ve spojení s § 120 s. ř. s. zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně práv stěžovatele, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Zdejším soudem ustanovený zástupce stěžovatele advokát Mgr. Bc. Filip Schmidt provedl v řízení před NSS jeden úkon právní služby, totiž převzetí zastoupení, ve smyslu § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Za jeden úkon právní služby náleží odměna

pokračování

ve výši 3100 Kč podle § 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu a dále 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Jelikož je zástupce plátcem DPH NSS zvýšil odměnu o částku 714 Kč odpovídající DPH ve výši 21 %, celkem tedy 4114 Kč. Tato částka bude ustanovenému zástupci stěžovatele vyplacena z účtu NSS do 60 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2016

Zdeněk Kühn
předseda senátu